

مقدمه

در یک طبقه بندی کلی ، درآمدهای دولت به درآمدهای مالیاتی و درآمدهای غیرمالیاتی تقسیم می گردد .

دولت برای تأمین کالاو خدمات و مواد اولیه مورد نیاز خود، به درآمد احتیاج دارد .

اگرچه مالیات از عمده ترین منابع درآمدی دولت محسوب می شود اما این نکته قابل توجه است که اهمیت مالیات تنها به این دلیل نیست .

اهمیت مالیات از دو جنبه است :

مالیات به عنوان منبع درآمد برای دولت محسوب می شود .

مالیات یک ابزار سیاستی است .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

نظریه اقتصاددانان کلاسیک در مورد درآمدهای دولت

اقتصاددانان کلاسیک درآمدهای عمومی دولت را تحت عنوان درآمدهای واقعی و درآمدهای غیرواقعی تقسیم کرده اند .

منظور از درآمدهای واقعی ، درآمدهای حاصل از مالیات ها و نیز اموال خالصه دولت است .

درآمدهای غیرواقعی ، درآمدهای حاصل از وام و اسناد خزانه است.

در اوایل قرن بیستم بعد از تحول نظام اقتصادی از اقتصاد سرمایه داری آزاد (حاکمیت کلاسیک ها) به اقتصاد ارشادی (دخالت گسترده تر بخش دولتی) هزینه های دولت افزایش یافت و این افزایش نیازمند گسترش منابع و حجم درآمدهای دولت بود . در این زمان بحث مالیات ها و سایر بحث های مرتبط با تأمین مالی فعالیت های دولت اهمیت بیشتری یافت .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تعاریف بین المللی درآمدهای دولت

درآمد دولت به معنای ارزش مجموع مبادلاتی است که ارزش خالص بخش دولتی را افزایش دهد. منظور از درآمد، فروش نیست و فروش دارایی با ایجاد درآمد متفاوت است. مبادلات درآمدی به درآمدهای مالیاتی و درآمدهای غیرمالیاتی تقسیم می شود. درآمد مالیاتی شامل نقل و انتقال اجباری و یک جانبه به بخش دولتی است. سه ویژگی عمده درآمد مالیاتی :

- ۱- اجباری بودن
 - ۲- یک جانبه بودن
 - ۳- پرداخت آن به بخش دولتی
- درآمدهای غیرمالیاتی اجباری بوده اما در قالب مالیات پرداخت نمی شوند.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

طبقه بندی درآمدهای دولت

درآمد مالیاتی به ۶ گره تقسیم می شود :

- ۱- مالیات بر درآمد
شامل مالیات بر سود و مالیات بر افزایش ارزش سرمایه است.
- ۲- مالیات بر حقوق
- ۳- مالیات بر دارایی
شامل مالیات بر استفاده و مالیات بر تملک یا مالیات بر انتقال ثروت است.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

طبقه بندی درآمدهای دولت

۴- مالیات بر کالاها و خدمات

شامل مالیات بر تولید، استخراج، فروش، انتقال، اجاره کالاها و خدمات است.

طبقه بندی عمومی مالیات بر کالاها :

مالیات بر ارزش افزوده

مالیات بر فروش

مالیات تک مرحله ای

مالیات بر استفاده از وسایل نقلیه

مالیات بر انحصارات دولتی

مالیات بر خدمات خاص

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

طبقه بندی درآمدهای دولت

۵- مالیات بر تجارت و مبادلات بین المللی

علاوه بر حقوق گمرکی و وارداتی، مالیات بر صادرات و مالیات بر سود انحصارات وارداتی و

صادراتی، مالیات بر خرید و فروش ارز، مالیات بر سفرهای خارجی، مالیات بر سرمایه گذاری و

فعالیت بیمه ای در خارج و حواله پول به خارج از کشور و عمده ترین این مالیات ها هستند.

۶- سایر مالیات ها

شامل مالیات بهره و جرایم ناشی از دیرکرد یا عدم پرداخت و حق تمریری است که از فعالیت ها

و مبادلات خاص اخذ نمی شود.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

طبقه بندی درآمدهای دولت - ادامه

درآمدهای غیرمالیاتی در ۶ طبقه اصلی قرار دارند :

۱- کمک های اجتماعی

دو شکل عمده این کمک های اجتماعی، الگوهای تأمین اجتماعی و الگوهای بیمه اجتماعی است .

۲- کمک های بلاعوض

۳- درآمدهای حاصل از مالکیت

این درآمدها ناشی از دارایی های مالی یا غیرمالی دولت است که اختیار استفاده از آن را به دیگران واگذار کرده است .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

طبقه بندی درآمدهای دولت

۴- درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات

از اقلام عمده این درآمدها می توان به ۳ مورد اصلی اشاره کرد :

۱- فروش از طریق عوامل دولتی بازار

۲- حق الزحمه و اجرت ارائه خدمات

که شامل حق الزحمه برای صدور اجازه نامه های دولتی و گواهینامه های اجباری است .

۳- فروش از طریق عوامل دولتی غیربازاری

شامل فعالیت های اجتماعی واحدهای دولتی است.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

طبقه بندی درآمدهای دولت

۵- درآمد ناشی از جرایم و خسارات

این گروه از درآمدهای دولت، انتقالات خارجی اجباری وضع شده از سوی دادگاه ها و واحدهای شبه قضایی، به دلیل عدم رعایت قوانین و مقررات از جانب بنگاه ها و یا افراد می باشد.

۶- درآمد متفرقه و مشخص نشده

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طویی می باشد

نکته

طبق ماده ۱۲ قانون محاسبات عمومی کشور منابعی که تحت عنوان وام و انتشار اوراق قرضه برگشتی از پرداخت سال قبل و عناوین مشابه باشد، درآمد محسوب نمی شوند بلکه منابع تأمین مالی دولت هستند .

بین درآمد و منبع تأمین مالی اختلاف وجود دارد و قسمتی از منابع تأمین اعتبار دولت ، درآمدها و قسمت دیگر شامل وام و انتشار اوراق قرضه و یا درآمدهای حاصل از فروش املاک دولت هستند .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طویی می باشد

ماهیت مالیات

مالیات یک قرارداد اجتماعی است که آن را همزاد حکومت می دانند .
مالیات مبلغی است که دولت براساس قانون و به منظور تقویت عمومی حکومت و تأمین مخارج عمومی از اشخاص، شرکت ها و موسسات دریافت می کند .
طبق تعریف صندوق بین المللی پول، مالیات عبارت است از وجوه اجباری، غیرجبرانی و غیر قابل برگشت که دولت برای مقاصد عمومی خود مطالبه می کند .
چهار کارکرد اصلی مالیات عبارت است از :

- ۱- رشد و توسعه پایدار
- ۲- ایجاد عدالت اجتماعی
- ۳- تخصیص بهینه منابع
- ۴- ابزار سیاست مالی

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طویی می باشد

انواع نرخ های مالیاتی

معمول ترین و عمده ترین درآمد دولت از طریق مالیات است .
مبنا (پایه) مالیاتی ممکن است دارایی، ارث، املاک، درآمد اشخاص و سایر موارد را شامل گردد .
ابتدا باید مبنای اخذ مالیات مشخص شود .
سپس مشخص کردن نرخ مالیات حائز اهمیت است .
انواع نرخ های مالیاتی :

- ۱- نرخ تناسبی : در این نرخ، مالیات به صورت درصدی از ارزش یا مبلغ معینی از هر واحد کالا یا درآمد و بدون توجه به تغییرات پایه یا مبنای مالیاتی به شکل ثابت تعیین می شود .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طویی می باشد

انواع نرخ های مالیاتی

۳- نرخ های تنازلی

این نرخ ها اکثراً به کالاهای ضروری وضع می شوند .
اگر نرخ تنازلی بر کالاهای ضروری وضع شود و می تواند هدف توزیع درآمد و رسیدن به عدالت اجتماعی را دنبال کند و در صورت وضع این نرخ بر حقوق یا درآمد افراد و افراد با درآمد پایین و مالیات بیشتر و افراد با درآمد بالا، مالیات کمتری پرداخت می کنند و این خلاف توزیع عادلانه درآمد است .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

انواع مالیات ها

به طور کلی می توان مالیات ها را به مالیات های مستقیم و مالیات های غیرمستقیم، طبقه بندی کرد.
مالیات های مستقیم با توجه به شرایط بازار به صورت مستقیم از پرداخت کننده نهایی دریافت می شود، مانند مالیات بر حقوق و ...
مالیات غیر مستقیم، مستقیماً وضع نمی شود بلکه به طور مثال بر فروش یک کالا وضع می شود .
از انواع این مالیات می توان به مالیات بر واردات، حقوق ورودی، حقوق گمرکی و مالیات بر کالاها و خدمات اشاره کرد .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

مالیات از نظر دانشمندان اقتصاد کلاسیک و جدید

الف: از نظر کلاسیک ها مالیات باید مبتنی بر ۲ اصل اساسی می باشد :
۱- اصل درآمد
۲- اصل عدالت

۱- اصل درآمد :

مالیات ها به گونه ای وضع شوند که تأمین کننده بیشترین در آمد برای دولت باشند .
به عقیده کلاسیک هاو درآمد و دارایی اشخاص، هر دو باید مبنای مالیاتی قرار گیرند تا فرار مالیاتی امکان پذیر نباشد .
مالیات باید با ثبات باشد.
مالیات باید انعطاف پذیر باشد .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

مالیات از نظر دانشمندان اقتصاد کلاسیک و جدید

۲- اصل عدالت

کلاسیک ها عقیده دارند به منظور عادلانه بودن مالیات، باید نرخ مالیات تناسبی در جامعه متداول باشد و نرخ های تصاعدی و تنازلی، کاملاً ناعادلانه هستند .
آدام اسمیت، پدر علم اقتصاد و از بنیان گذاران مکتب کلاسیک، ۴ اصل عمده را به عنوان اصول یک نظام مالیاتی مطلوب پیشنهاد می کند :

۱- اصل عدالت و برابری

۲- اصل معین و مشخص بودن مالیات

۳- اصل سهولت

۴- اصل صرفه جویی

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

مالیات از نظر دانشمندان اقتصاد کلاسیک و جدید - ادامه

ب : مالیات از دیدگاه اقتصاددانان جدید

چهار اصل اساسی که مالیات ها در زمان فعلی طبق آن وضع می شوند و نظام های مالیاتی بر مبنای این اصول شکل می گیرند عبارتند از:

- ۱- اصل وضع اقتصادی و اجتماعی مؤدی
- ۲- اصل دخالت از طریق مالیات

دولت با استفاده از مالیات ها می تواند سیاست مالی انقباضی (افزایش مالیات) یا سیاست های مالی انبساطی (کاهش مالیات) را تعقیب نماید .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طویی می باشد

مالیات از نظر دانشمندان اقتصاد کلاسیک و جدید

- ۳- اصل مالیات در مقابل خدمات و اصل فداکاری
- ۴- اصل مطلوبیت درآمد

کلاسیک ها عدالت مالیاتی را در پرداخت مالیات تناسبی تصور می کردند .

مالیات تناسبی به معنای عدم توجه به نزولی بودن مطلوبیت نهایی است .

مطلوبیت نهایی هر واحد پول برای افراد با درآمد بالا و کم و برای افراد با درآمد پایین، زیاد است .

اگر از هر دو گروه به یک میزان مالیات دریافت گردد افراد کم درآمد مطلوبیت بیشتری را از دست خواهند داد .

لذا اگر اصل مطلوبیت درآمد را مورد نظر قرار دهیم مالیاتی عادلانه است که براساس نرخ های تصاعدی وضع شده باشد .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طویی می باشد

تعلق مالیاتی

بار مالیاتی به عهده مصرف کننده یا تولیدکننده یا هر دو این گروه ها است؟
ممکن است پرداخت کننده اولیه مالیات که طبق قانون ملزم به پرداختن مالیات است بتواند
تمام یا بخشی از آن مالیات را به پرداخت کننده نهایی منتقل کند .
درخصوص کالایی که به آن مالیات وضع می شود، فروشنده می باید مالیات را بپردازد . اما اگر
فروشنده بتواند قیمت کالای خود را افزایش دهد، با این کار قسمتی از مالیات پرداختی به دولت
را به مصرف کننده منتقل می کند (تعلق مالیاتی) .
نکته : معمولاً مالیات های مستقیم قابلیت انتقال را ندارند و از این جهت بر مالیات های
غیرمستقیم ارجحیت دارند .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تعلق مالیاتی

مالیات علاوه بر انتقال به طرف بعدی، می تواند به طرف قبلی نیز منتقل گردد .
مالیات به عرضه کنندگان عوامل تولید از طریق خرید مواد اولیه، پرداخت نیروی کار یا تأمین
سرمایه، به عامل های اقتصادی منتقل می شود.
تولیدکننده کالا را با همان قیمت به فروش می رساند اما دستمزد کارگران خود را کاهش
می دهد و مالیاتی که می باید پرداخت نماید را از حقوق کارگران خود دریافت می کند .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

عوامل موثر بر میزان انتقال مالیات ها

این عوامل عبارتند از :

مقدار مالیات

توسعه فرهنگ مالیاتی

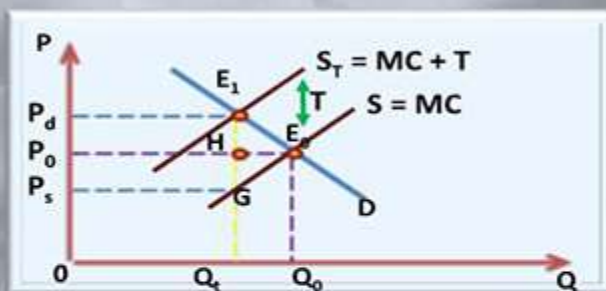
نوع مالیات

کشش های قیمتی عرضه و تقاضا

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تعلق مالیاتی در شرایط وجود تعادل جزئی

1- مالیات بر فروش در بازار

رقابت کامل .

اولین مالیات، مالیات بر واحد

کالا در بازار رقابت کامل است .

$$P_d - P_s = T$$

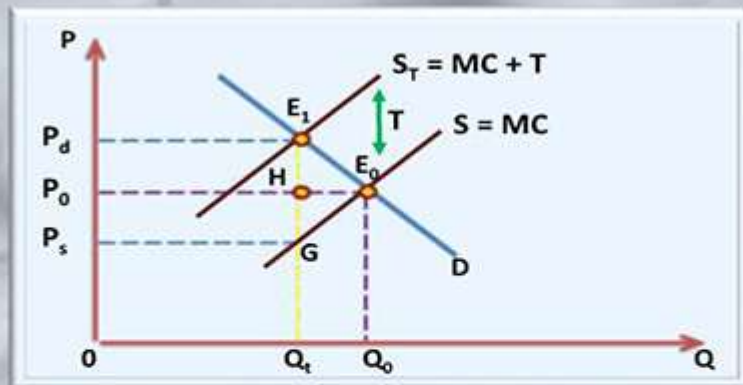
$$P_d - P_0 = \Delta P_d$$

$$P_0 - P_s = \Delta P_s$$

$$\Delta P_s + \Delta P_d = T$$

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تعلق مالیاتی در شرایط وجود تعادل جزئی

در نمودار فوق، $P_d E_1 G P_s$ و درآمد مالیاتی دولت است.
سهام مالیاتی تولیدکننده برابر است با $P_H G P_s$.
و $P_d P_H E_1$ برابر با سهم مصرف کننده از مالیات می باشد.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تعلق مالیاتی در شرایط وجود تعادل جزئی - ادامه

$$e_d = \frac{\Delta Q}{\Delta P_d} \cdot \frac{P_0}{Q_0}$$

$$e_s = \frac{\Delta Q}{\Delta P_s} \cdot \frac{P_0}{Q_0}$$

از تقسیم رابطه (۱) بر (۲) خواهیم داشت:

$$\frac{e_d}{e_s} = \frac{\Delta P_s}{\Delta P_d} = \frac{\text{سهم تولید کننده از مالیات}}{\text{سهم مصرف کننده از مالیات}}$$

اگر $e_d = e_s \rightarrow$ سهم تولید کنندگان از مالیات = سهم مصرف کنندگان از مالیات
اگر $e_d > e_s \rightarrow$ سهم تولید کنندگان از مالیات > سهم مصرف کنندگان از مالیات

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تعلق مالیاتی در شرایط وجود تعادل جزئی

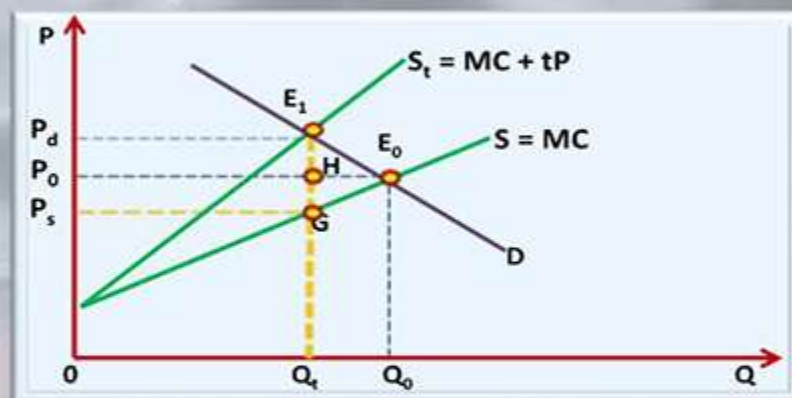
- ۳- سهم تولید کنندگان از مالیات $>$ سهم مصرف کنندگان از مالیات $\rightarrow e_d < e_s$ اگر
 - ۴- تمامی بار مالیات را مصرف کنندگان متحمل می شوند $\rightarrow e_s = \infty$ اگر
 - ۵- تمامی بار مالیات را تولید کنندگان متحمل می شوند $\rightarrow e_d = \infty$ اگر
 - ۶- تمامی بار مالیات را مصرف کنندگان متحمل می شوند $\rightarrow e_d = 0$ اگر
 - ۷- تمامی بار مالیات را تولید کنندگان متحمل می شوند $\rightarrow e_s = 0$ اگر
- هرچه شیب تابع تقاضا بیشتر و شیب تابع عرضه کمتر باشد سهم مصرف کننده از مالیات بیشتر خواهد بود.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تعلق مالیاتی در شرایط وجود تعادل جزئی - ادامه

۲- مالیات بر قیمت در بازار رقابت کامل

رابطه اصلی تعلق مالیاتی به صورت زیر خواهد بود :

$$\Delta P_d + \Delta P_s = t.P$$

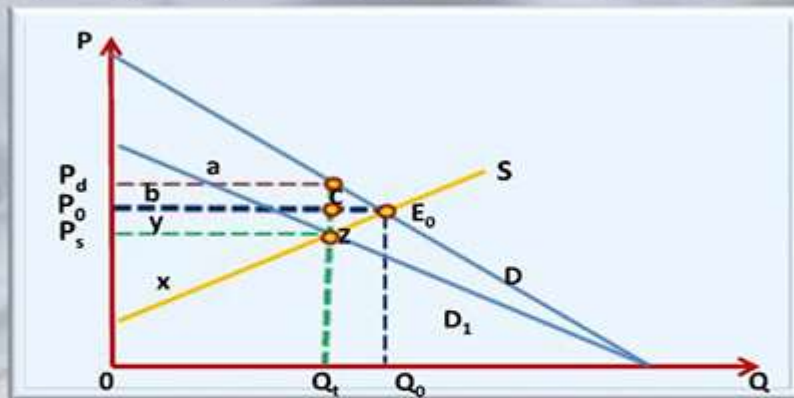
قسمتی از بار مالیاتی به اندازه $P_d E_1 H P_0$ سهم مصرف کنندگان و به میزان $P_0 H G P_s$ سهم تولید کنندگان خواهد بود . درآمد مالیاتی دولت برابر با $P_d E_1 G P_s$ می باشد .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تعلق مالیاتی در شرایط وجود تعادل جزئی

اگر در بازار رقابت کامل، مالیات بر قیمت وضع گردد، این مالیات توسط مصرف کننده پرداخت گردد.

$a + b + c$ = اضافه رفاه مصرف کننده قبل از مالیات

a = اضافه رفاه مصرف کننده بعد از مالیات

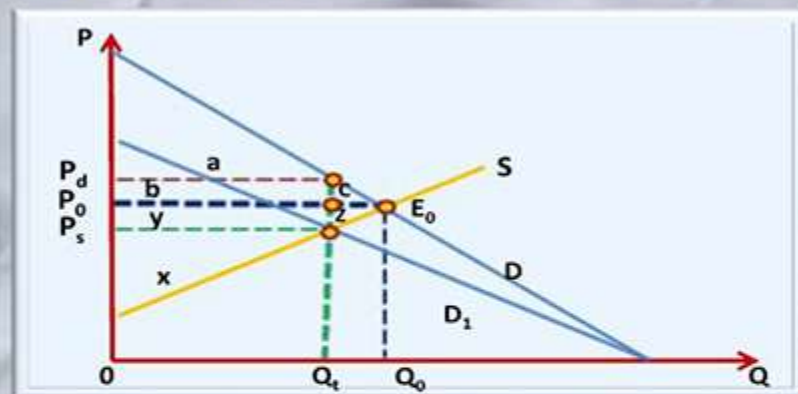
$(a + b + c) - a = b + c$ = کاهش در اضافه رفاه مصرف کننده

b = تعلق واقعی مالیات مصرف کننده

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تعلق مالیاتی در شرایط وجود تعادل جزئی

$x + y + z$ = اضافه رفاه تولید کننده قبل از مالیات

x = اضافه رفاه تولید کننده بعد از مالیات

$(x + y + z) - x = y + z$ = کاهش در اضافه رفاه تولید کننده

y = تعلق واقعی مالیات تولید کننده

z = اضافه رفاه از دست رفته تولید کننده

$c + z$ = کل اضافه رفاه از دست رفته

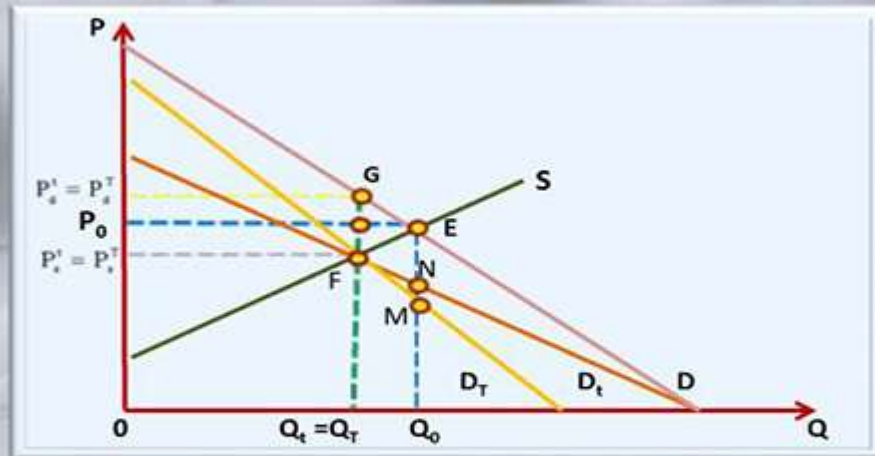

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

فصل : ششم

جزوه درس : مالیه عمومی

مقایسه مالیات بر واحد کالا و مالیات بر قیمت در بازار رقابت کامل

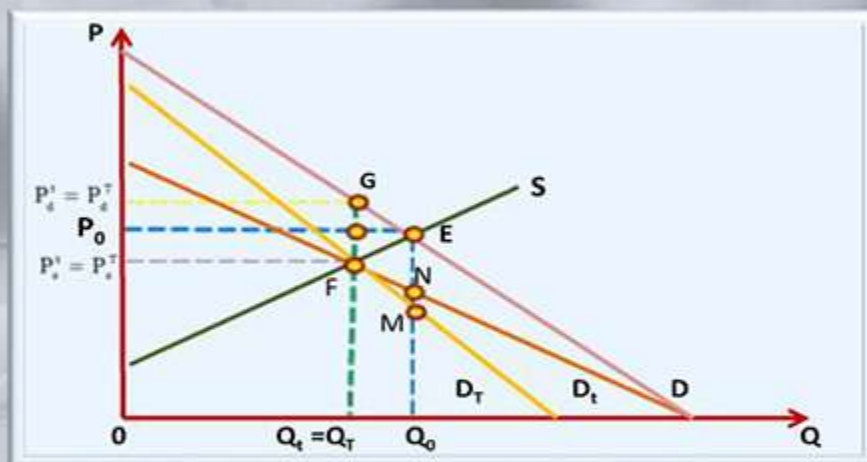

$$\begin{aligned} \text{درآمد کل مالیات بر قیمت} &= P_d^T G F P_s^T \\ \text{درآمد کل مالیات بر واحد کالا} &= P_s^T G F P_d^T \end{aligned}$$

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

مقایسه مالیات بر واحد کالا و مالیات بر قیمت در بازار رقابت کامل

طبق نمودار فشار اولیه (عکس العمل اولیه) در حالت مالیات بر قیمت برابر EN خواهد بود.
اگر مالیات بر واحد کالا باشد فشار اولیه برابر EM خواهد بود.
استفاده دولت از مالیات بر قیمت مطلوب تر می باشد.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

مالیات بر ارزش افزوده

منظور از ارزش افزوده، تفاوت بین خرید و فروش است. یعنی تفاوت میان درآمدهای ناشی از فروش با کل هزینه هایی که صرف تهیه و خرید مواد اولیه و کالاها و خدمات واسطه ای می شود. در سطح کلان، مجموع ارزش افزوده تمام بخش های اقتصادی را می توان معادل تولید ناخالص داخلی (GDP) دانست.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

نحوه اعمال مالیات بر ارزش افزوده

مالیات بر ارزش افزوده شامل هر یک از مراحل مبادله کالا می شود.

عنوان	کشاوری تولید کننده پشه	کارخانه رستدگی	کارخانه نساجی	عمده فروشی پارچه	تولید کننده لباس	جمع
خرید	—	۵۰۰۰	۱۱۰۰۰	۱۸۵۰۰	۳۰۰۰۰	۶۴۵۰۰
فروش	۵۰۰۰	۱۱۰۰۰	۱۸۵۰۰	۳۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۱۱۴۵۰۰
ارزش افزوده	۵۰۰۰	۶۰۰۰	۷۵۰۰	۱۱۵۰۰	۲۰۰۰۰	۵۰۰۰۰
مالیات با نرخ ۱۰٪	۵۰۰	۶۰۰	۷۵۰	۱۱۵۰	۲۰۰۰	۵۰۰۰

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

انواع مالیات بر ارزش افزوده

به طور کلی می توان مالیات بر ارزش افزوده را از تولید، مصرف یا درآمد اخذ کرد .

در هر یک از این ۳ روش مالیات بر ارزش افزوده، می باید به ۲ اصل توجه نمود :

۱- اصل مبدأ: برای کلیه کالاها و خدمات تولید شده در کشور، باید مالیات بر ارزش افزوده وضع گردد .

۲- اصل مقصد : برای کلیه کالاها و خدماتی که در کشور مصرف می شوند، باید مالیات بر ارزش افزوده وضع گردد (کالاهای تولید داخل و کالاهای وارداتی) .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

انواع مالیات بر ارزش افزوده

مالیات به دو روش کلی محاسبه می شود :

۱- روش حساب (جمع شونده)

۲- روش بستانکار (کسر شونده)

مالیات بر ارزش افزوده از نوع تولیدی :

در این نوع مالیات، مالیات کلی بر فروش اعمال می شود (کالای مصرفی و کالای سرمایه ای) .

در این روش کالاهای سرمایه ای و استهلاک آنها از مالیات معاف نیستند .

به طور کلی پایه مالیاتی این مالیات بر ارزش افزوده برابر است با :

حقوق و دستمزدی که دولت پرداخت می کند - GDP کل

و این مقدار برابر است با :

خالص صادرات + مصارف دولت + سرمایه گذاری + مصرف

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

انواع مالیات بر ارزش افزوده

مالیات بر ارزش افزوده از نوع مصرفی

در این روش علاوه بر استهلاك، مخارج مربوط به کالاهای سرمایه ای نیز از مالیات معاف است. پایه این مالیات دقیقاً برابر با ارزش کالاهای مصرفی است.

دو ویژگی عمده این مالیات عبارتند از :

➤ ایجاد انگیزه بیشتر برای سرمایه گذاری

➤ سهولت بیشتر در اجرا

پایه مالیاتی برابر است با :

سرمایه گذاری - مخارجی که دولت برای دستمزد می پردازد - کل تولید ناخالص

و این عبارت برابر است با :

خالص صادرات + مخارج مصرفی دولت + مصرف

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

انواع مالیات بر ارزش افزوده

مالیات بر ارزش افزوده از نوع درآمدی

این نوع مالیات، شامل استهلاك نبوده اما مخارج سرمایه ای خالص، مشمول مالیات است.

به طور کلی در این نوع مالیات بر ارزش افزوده، پایه کلی مالیاتی براساس درآمدی است که

عوامل تولید کسب می کنند.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

مقایسه مالیات بر ارزش افزوده تولیدی، مصرفی و درآمدی

مالیات بر ارزش افزوده از نوع درآمدی با مالیات بر ارزش افزوده از نوع مصرفی متفاوت است .
در نوع درآمدی، تنها استهلاك از مالیات مستثنی است اما در نوع مصرفی، استهلاك و نیز سرمایه گذاری خالص از مالیات معاف اند .
در مالیات بر ارزش افزوده از نوع مصرفی، پایه مالیاتی کمترین مقدار است و این باعث می شود که مالیاتی که اخذ می گردد بالاترین نرخ باشد.
مالیات بر ارزش افزوده مصرفی، یک مالیات خنثی است .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

مقایسه مالیات بر ارزش افزوده تولیدی، مصرفی و درآمدی

دو مزیت عمده در مالیات بر ارزش افزوده از نوع مصرفی

۱- عدم اختلال بین سرمایه و سایر داده ها

۲- سهولت محاسبه و نیز ایجاد انگیزه برای سرمایه گذاری

ایرادات این مالیات بر ارزش افزوده عبارتند از :

۱- نرخ بالا به دلیل کمتر بودن پایه مالیاتی

۲- پایه مالیاتی کوچک آن

روش مرسوم به منظور محاسبه ارزش افزوده

کل خرید (ورودی ها) \times نرخ مالیات - کل فروش (خروجی ها) \times نرخ مالیات

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

انواع نرخ های مالیات بر ارزش افزوده

- ۱- نرخ صفر: این نرخ مشمول کالاها و خدماتی است که هدف، عدم پرداخت مالیات توسط تولیدکننده است (معاف از مالیات بر ارزش افزوده) .
کالاهایی مشمول نرخ مالیات بر ارزش افزوده صفر می شوند که ۳ ویژگی عمده را دارا باشند :
۱- اخذ مالیات از آن کالاها مشکل باشد .
۲- توجیه اقتصادی برای اخذ مالیات وجود نداشته باشد .
۳- هزینه اجرایی اخذ مالیات از یک کالای خاص، بسیار بالا باشد .
در معافیت مالیاتی، بار مالیاتی تولیدکنندگان ممکن است به صورت افزایش قیمت، کاملاً به مصرف کننده منتقل شود، در صورتی که در مالیات بر ارزش افزوده نرخ صفر، هیچ باری به مصرف کننده وارد نشده و به تولید کننده وضع نمی شود .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

انواع نرخ های مالیات بر ارزش افزوده

- ۲- نرخ استاندارد (عمومی)
در سال ۱۳۸۹ نرخ استاندارد (عمومی) در ایران ۳۰٪ است .
این نرخ، نرخي است که اغلب کالاها و خدمات براساس این نرخ مالیات، مشمول مالیات می شوند .
اعمال یک نرخ عمومی بر بیمه کالاها و خدمات از نظر توزیع درآمد، عملی اشتباه محسوب می گردد .
۳- نرخ پایین تر از استاندارد
این نرخ عموماً بر مواد غذایی، دارو، سوخت، حمل و نقل عمومی و کالاهای مورد حمایت دولت وضع می شود .
۴- نرخ بالاتر از استاندارد
دولت به منظور محدود کردن خرید برخی کالاها مانند کالاهای لوکس و تجملی و نیز کالاهای ناشایست، مانند سیگار و... می تواند با نرخي بالاتر از نرخ استاندارد، مالیات اخذ نماید .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

مزایای اعمال مالیات بر ارزش افزوده

- ۱- داشتن یک نظام جامع اطلاعاتی
- ۲- تجهیز منابع مالی برای دولت
- ۳- ثبات نسبی مبنای مالیات از طریق کاهش وقفه های زمانی وصول
- ۴- اقتصادی بودن هزینه های وصول
- ۵- جلوگیری از فرار مالیاتی
- ۶- امکان تشخیص دقیق تر مالیات بر درآمد
- ۷- ایجاد تغییرات لازم در الگوی مصرف
- ۸- تأثیر مالیات بر ارزش افزوده بر روی بازرگانی خارجی
- ۹- سهولت کنترل
- ۱۰- تسهیل ورود به پیمان های منطقه ای

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

مشکلات مالیات بر ارزش افزوده

- ۱- اندازه گیری خالص اثر مالیات بر ارزش افزوده، بر تورم نسبتاً دشوار است.
- ۲- محاسبه آثار مالیات بر ارزش افزوده در توزیع درآمد مشکل است .
- ۳- اشکالات اجرایی مالیات بر ارزش افزوده .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تجربه مالیات بر ارزش افزوده در کشورهای دیگر

مالیات بر ارزش افزوده اولین بار توسط شرکت زیمنس در سال ۱۹۵۱ مطرح شد .
از ۱۹۵۴ به بعد بسیاری از کشورها و در دهه ۱۹۷۰ عمده کشورهای جهان به سراغ این سیستم
رفتند .

تاریخچه تلاش برای اعمال مالیات بر ارزش افزوده در ایران به سال ۱۳۶۶ بر می گردد .
در سال ۱۳۸۸ توسط مجلس این سیستم مالیاتی مطرح و در سال ۱۳۸۹ این شیوه در ایران
اعمال شد و نرخ مالیات بر ارزش افزوده در ایران ۳٪ است .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

پیامدهای اجرای مالیات بر ارزش افزوده

- ۱- اجرای مالیات بر ارزش افزوده به واسطه گسترش قابل توجه پایه مالیاتی در کشور باعث افزایش درآمد مالیاتی دولت شد .
- ۲- در این نوع مالیات به دلیل اینکه کلیه معاملات با صدور صورتحساب (به خصوص در مورد خرده فروشی ها) انجام می گردد . این مسئله باعث شناسایی تمام مؤدی ها و حجم فعالیت های اقتصادی شد .
- ۳- از آنجا که یکی از ویژگی های اجرای این مالیات، سهولت و تسهیل در وصول مطالبات مالیاتی است، با اجرای آن مشکل وقفه های زمانی نسبتاً طولانی در امر وصول مالیات و انباشتگی و تراکم پرونده های مالیاتی، تا حدود زیادی کمرنگ شد .
- ۴- محدود شدن حجم قاچاق و فعالیت های زیرزمینی در اقتصاد ایران .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

ظرفیت مالیاتی و کوشش مالیاتی

به طور کلی برای محاسبه ظرفیت مالیاتی در یک اقتصاد (حداکثر مالیاتی که یک جامعه قادر به پرداخت آن است)، می توان از کل تولید ناخالص داخلی، حداقل معیشت را کم کرد، باقیمانده های آن، ظرفیت مالیاتی جامعه را شکل می دهد .

مشکلی که وجود دارد این است که مقیاس و معیار مشخصی برای معین کردن حداقل معیشت وجود ندارد .

به دلیل وجود این ایراد می باید به دنبال معیارهای جایگزین بود .

از جمله این معیارها می تواند، درآمد سرانه باشد .

$$\text{ظرفیت مالیاتی} = \frac{\text{کل درآمد}}{\text{کل جمعیت کشور}} = \text{درآمد سرانه}$$

فعالیت بخش خارجی نیز می تواند معیاری برای جایگزینی باشد.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

ظرفیت مالیاتی و کوشش مالیاتی

ظرفیت مالیاتی در یک دوره مشخص نشان دهنده توان اقتصادی یک کشور برای مالیات بندی است و در همان دوره، نسبت کل درآمد مالیاتی به تولید ناخالص داخلی، بیانگر نسبت مالیات حقیقی می باشد .

هرچه نسبت مالیاتی حقیقی بالاتر باشد نشان دهنده کوشش بیشتری است که برای اخذ مالیات انجام شده است .

$$\text{نسبت مالیاتی حقیقی} = \frac{\text{نسبت مالیاتی برآورد شده}}{\text{کوشش مالیاتی}}$$

اگر شاخص کوشش مالیاتی در کشوری برابر ۱ باشد، نسبت مالیاتی حقیقی، دقیقاً برابر با ظرفیت مالیاتی است .

در صورتی که شاخص کوشش مالیاتی کوچکتر از ۱ باشد، از ظرفیت کامل مالیاتی استفاده نشده است و امکان افزایش مالیات وجود دارد .

و اگر این نسبت بزرگتر از ۱ باشد، یعنی بیش از ظرفیت موجود مالیات اخذ شده است .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

علل عمده پایین بودن نسبت مالیاتی در ایران و به طور کلی در کشورهای در حال توسعه

۱- جایگاه خاص بخش کشاورزی

۲- ضعف تکنولوژی

۳- تمرکز ثروت و ناعادلانه بودن توزیع درآمد در جامعه

دلایل دیگری که می تواند در این زمینه موثر باشد :

مطرح نشدن فرهنگ مالیاتی مناسب و یا شیوه های نامناسب مالیات گیری

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

منابع تأمین مالی غیردرآمدی دولت

به طور کلی این منابع به دو قسمت عمده تقسیم می گردد :

۱- استقراض : که شامل موارد زیر است :

الف : استقراض از داخل

✓ استقراض از بانک مرکزی

✓ استقراض از سایر مردم

ب : استقراض از خارج

۲- فروش دارایی یا واگذاری شرکت های دولتی به بخش خصوصی

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

منابع تأمین مالی غیردرآمدی دولت

دولت به منظور تأمین کسری بودجه خود یا تأمین مخارج خود می تواند به استقراض متوسل گردد .
شیوه استقراض از بانک مرکزی، عمدتاً در کشورهایی اعمال می شود که بانک مرکزی آن کشور به دولت وابسته بوده و مستقل نیست .
رفع کسری بودجه از این طریق به چاپ پول معروف است و به دلیل اثرات شدید تورمی در کشور، به آن مالیات تورمی گفته می شود .
در استقراض دولت از مردم، دولت اقدام به صدور اوراق قرضه می نماید.
در این حالت در پایه پولی و نیز حجم نقدینگی تغییری حاصل نشده و تنها منابع از بخش خصوصی و مردم به بخش دولتی و عمومی منتقل می شود .
این شیوه یکی از بهترین شیوه های تأمین کسری بودجه در کشورهای در حال توسعه است .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

منابع تأمین مالی غیردرآمدی دولت - ادامه

نکته: در روش استقراض دولت از مردم، سپرده های بخش خصوصی به بخش دولتی منتقل می شود .
در چنین وضعیتی، فقدان سرمایه مورد نیاز بخش خصوصی باعث می گردد که سرمایه گذاری توسط بخش خصوصی کاهش یابد .
نکته : تأمین کسری بودجه از طریق اوراق قرضه داخلی فاقد ریسک عدم بازپرداخت است .
اگر دولت برای تأمین هزینه های عمرانی یا کسری بودجه خود، اوراق قرضه منتشر کند و پس از جمع آوری وجوه حاصل از فروش اوراق قرضه، آن را از طریق سرمایه گذاری به اقتصاد تزریق کند، سیاست مالی نامیده می شود .
نکته : تفاوت سیاست پولی و سیاست مالی
در سیاست پولی برخلاف سیاست مالی، پول جمع آوری شده به اقتصاد تزریق نمی شود .
در اصطلاح سیاست پولی، سازوکار خنثی نمودن اثرات نقدینگی در جامعه را، خنثی سازی پولی می گویند .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تأثیر اقتصادی قرضه های عمومی

سه نقش اساسی قرضه های عمومی عبارتند از :

۱- تأمین هزینه های دولت

۲- تثبیت قیمت ها

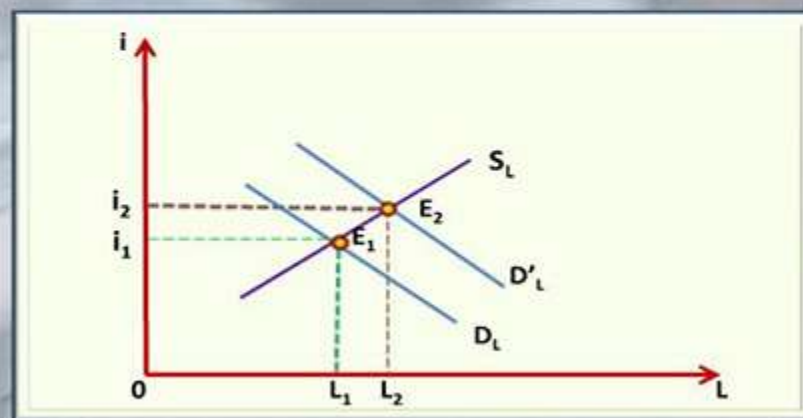
۳- کنترل تولید

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تأثیر اقتصادی قرضه های عمومی

در ارتباط با تأثیر قرضه های عمومی به دو رویکرد سنتی و جدید می توان اشاره نمود:
رویکرد سنتی بر این عقیده است که افزایش استقراض دولت باعث کاهش رشد در کشور می شود.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تأثیر اقتصادی قرضه های عمومی

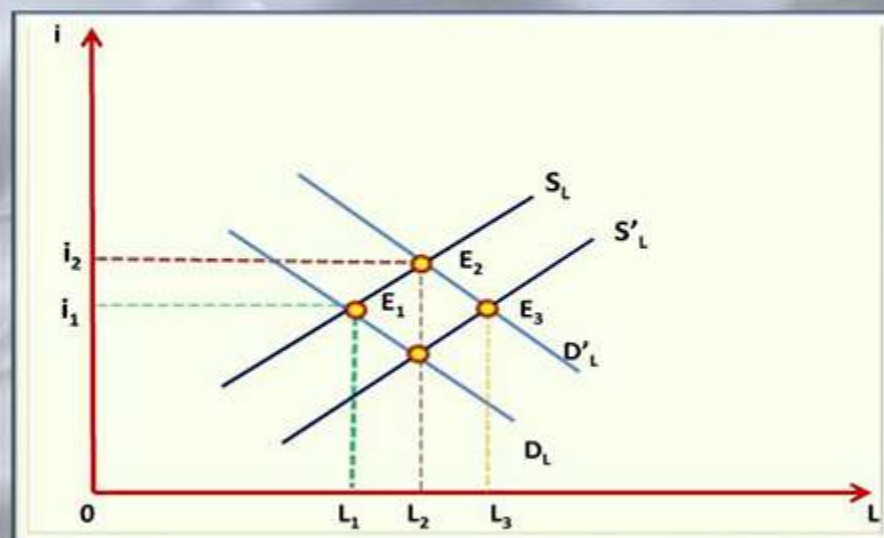
در رویکرد جدید، برخلاف رویکرد سنتی این دیدگاه رایج است که استقراض دولت نه تنها باعث کاهش رشد اقتصادی نمی گردد بلکه در برخی شرایط منجر به افزایش رشد اقتصادی می گردد. این رویکرد از ۲ طریق قابل توجه است:

- ۱- افزایش استقراض دولت از بانک مرکزی باعث افزایش پس انداز خانوارها می گردد.
- ۲- با کسری بودجه و تأمین آن به وسیله استقراض حجم پول در اقتصاد به صورت مقطعی کاهش می یابد. این مسئله باعث افزایش نرخ بهره می شود و سرمایه گذاری با منابع گران تر مواجه و بنابراین کاهش می یابد. در این حالت، به دلیل کاهش پول در اقتصاد، بانک مرکزی اوراق قرضه دولتی را خریداری و از این طریق پول جدید به بازار تزریق نموده و باعث کاهش نرخ بهره و افزایش سرمایه گذاری می گردد.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تأثیر اقتصادی قرضه های عمومی - ادامه

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تأثیر اقتصادی قرضه های عمومی

نکته : تأمین مالی کسر بودجه از طریق استقراض، در عمل منجر به افزایش نرخ بهره واقعی و کاهش سرمایه گذاری در اقتصاد شده است .

نکته : تمایل دولت به انتشار اوراق قرضه بلند مدت است در صورتی که تمایل مردم به اوراق قرضه کوتاه مدت می باشد. این اختلاف باعث ایجاد بازار ثانویه می گردد .

بازار ثانویه : بازاری است که به منظور خرید و فروش اوراق قرضه بین مردم شکل می گیرد .

نکته : نگهداری اوراق قرضه بر نگهداری پول ارجحیت دارد زیرا به پول هیچ بهره ای تعلق نمی گیرد اما به اوراق قرضه بهره ای با نرخ مشخص تعلق می گیرد .

نکته : بین نرخ بهره و قیمت اوراق قرضه رابطه منفی وجود دارد .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

انتخاب بین استقراض و مالیات

دولت برای تأمین منابع مالی خود می تواند از مالیات یا استقراض استفاده نماید.

در چه مواقعی مالیات و در چه مواقعی تأمین منابع مالی از طریق استقراض ارجحیت دارد؟

آیا افراد مایل به افزایش مالیات خود در زمان حال می باشند یا حاضر به پرداخت مالیات خود در آینده هستند.

از آنجا که انتشار اوراق قرضه بار مالی زمان حال را به دیگران (نسل های بعد) منتقل می کند، استقراض ناعادلانه است.

گروه دیگر معتقدند سرمایه گذاری هایی که به وسیله استقراض تأمین مالی می شود، در سال های آتی ایجاد خواهند شد در نتیجه بار مالی این سرمایه گذاری نیز باید توسط نسل بعد پرداخت گردد و از این جهت استقراض را عادلانه می دانند.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

انتخاب بین استقراض و مالیات

دولت و مردم در موارد زیر اوراق قرضه را به مالیات ترجیح می دهند:

- ۱- نرخ بهره وام، پایین تر از حد معمول باشد.
- ۲- احساس شود که بار مالیاتی مردم در آینده سبک تر شده و یا حداقل افزایش نمی یابد.
- ۳- اگر برای برطرف کردن نیازهای مالی دولت اقدام به افزایش مالیات شود و در نتیجه مصرف جامعه کاهش یابد.
- ۴- احساس شود نسل های آینده بیش از نسل های فعلی از سرمایه گذاری های زمان حال منتفع می گردند.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

استقراض خارجی

چهار شیوه عمده استقراض خارجی عبارتند از:

- ۱- دریافت وام از خارج
 - ۲- پیش فروش محصولاتی مثل نفت، مس و...
 - ۳- خرید به صورت نسبه
 - ۴- فروش اوراق قرضه دولتی در بازارهای جهانی
- اگرچه این شیوه استقراض، بدهی یک کشور به سایر کشورها محسوب می گردد اما در قرن اخیر با استقبال زیادی مواجه شده است .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

استقراض خارجی

تاریخچه استقراض خارجی به قرون وسطی باز می گردد، اما توجه بیشتر به این شیوه، از تحولات صنعتی شدن به خصوص در قرن ۱۹ نشأت می گیرد .
از اوایل دهه ۱۹۷۰ برای خنثی کردن رکود اقتصادی حاکم در غرب به دلیل جنگ جهانی دوم و نیز جلوگیری از انباشت درآمدهای کشورهای نفت خیز، استقراض از خارج بسیار افزایش یافت .
نکته قابل ذکر در این مورد، توجه به بحران بدهی است .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

آثار اقتصادی استقراض خارجی

استقراض خارجی با توجه به نوع استفاده از آن، می تواند آثار مثبت و یا آثار منفی را برای اقتصاد در پی داشته باشد .
در صورتی که استقراض خارجی با مدیریت صحیح و برنامه ریزی معین، منجر به ورود کالاهای سرمایه ای یا مواد اولیه ای که باعث افزایش تولید می گردد، شود، اقدامی مثبت خواهد بود .
و اگر منابع ناشی از استقراض خارجی، صرف هزینه های جاری کشور شود، این مسئله باعث پیامدهای سیاسی و اجتماعی نامطلوبی می گردد .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

دیدگاه مثبت آثار اقتصادی استقراض

- ۱- هنگامی که درآمدهای ارزی کشور، محدود و هزینه تهیه و تولید کالاهای اساسی باعث می شود که نتوانیم کالاهای واسطه ای و مورد نیاز برای تولید را تهیه کنیم، در این صورت کارخانه ها با ظرفیت کامل تولید نخواهند کرد و عدم استفاده از ظرفیت کامل اقتصاد، باعث کاهش تولید و افزایش قیمت ها و نیز افزایش بی کاری می شود. در چنین شرایطی استفاده از استقراض خارجی می تواند مفید واقع شود .
- ۲- حالتی که با افزایش تولید کالای مورد نیاز از طریق استقراض بی نیازی به واردات ایجاد گردد .
- ۳- استقراض خارجی از کانال ایجاد سرمایه گذاری جدید و نیز تقویت و گسترش صنایع فعلی کشور می تواند باعث ورود فن آوری یا تکمیل بومی کردن فن آوری در کشور گردد .
- ۴- ورود فن آوری جدید از طریق استقراض خارجی، قطعاً باعث افزایش بهره وری، تخصص و مهارت نیروهای فنی می گردد .
- ۵- اگر استقراض خارجی برای سرمایه گذاری در کالاهای سرمایه ای مواد، مصرف شود می توان در بلند مدت شاهد رشد و شتاب اقتصاد بود .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

دیدگاه منفی آثار اقتصادی استقراض

اگر استقراض خارجی توسط دولت تبدیل به پول ملی شده و صرف هزینه های جاری گردد نقدینگی در جامعه افزایش یافته و بنابراین تورم افزایش می یابد .
بازپرداخت استقراض خارجی باعث کاهش منابع مالی آینده در کشور می شود .
دولتی که بدهکار است باید پیش از واردات، اقدام به صادرات کالا و خدمات نماید و این امر باعث کمبود کالا در داخل کشور و افزایش تورم و نارضایتی مردم می شود .
از آنجا که بخش عمده ای از نیازهای کشور، صرف باز پرداخت اوراق قرضه می شود، در نتیجه استقراض خارجی باعث کاهش سرمایه گذاری داخلی می گردد .
دولت هایی که می باید قرض های خارجی خود را باز پرداخت نمایند، لزوماً باید هزینه های عمومی خود را کاهش دهند و این مسئله منجر به کاهش رفاه در جامعه می شود .

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد